

ÕPETAJATE LEHT

Külli Roosna ja Norra koreograaf Kenneth Flak loovad Salme kultuurimajas tantsuetendust. „Meid huvitavad selles loos kurjuse allikad,“ kergitab Külli pisut saladuskatet. Etendus jõuab lavale sügisel.

Foto: Raivo Juurak

- Rotterdumis õppinud koreograaf hindab oma kolleegide kirge ja pühendumust.

Külli Roosna, kuidas teil kui kogenud moderntantsijal lavanärviga lood on?

Mul sellega eriti probleeme pole. Juba lapsena sain palju esineda ja lavaleminek oli loomulik. Kuueaastaselt läksin Pärnus laste rütmika-akrobaatikatreeni. Seal juhtus selline kole lugu, et lõin saltot tehes õpetajal hamba välja.

Kui kümneks sain, viis isa mu jalgpallitreeni. Kunagised trennikaaslased on otsaga juba Eesti jalgpallinaiskonnas. Kümneaastaselt läksin ka Kersti Adamsoni balletistuudiosse. Ta oli äsja Tallinnas koreograafiakooli lõpetanud ja alustas Pärnus oma stuudioa. Seal käisin kümme aastat.

Ühel festivalil, kus mul oli väga palju erinevaid etendusi, avastas, et olen päris rahulik. Kui juba lavale saan, hakkab lavamaailm minu jaoks elama.

Huvitav väljakutse on etendus, kus peab publikuga rääkima. Ükskord Hollandis jutustasime väikeses ringis publikule lugusid. Silmside, kõik inimlikud emotsioonid... See toimus iga kord erinevalt. Kes tuleb esinejaga kaasa, kes vaatab distantsilt. Nad pole tingimata negatiivselt meelestatud, vaid lihtsalt harjunud distantsiga enda ja esineja vahel.

Kui keeruline või kerge on Eesti publikut kaasa haarata?

Huvitav, et Eestis oli „The Chinese Roomi“ etendusel pinev vaikus, ei mingeid naeruturtsakuid. Vahel on olnud etendusel meeoleolu palju lõbusam.

Võib-olla üllatas Eesti publikut tehnoloogiline pool. Selliseid etendusi pole siia palju jõudnud, sest need on kallid ja nõuavad eritehnoloogiat.

Vahel on publik „The Chinese Roomi“ lõpus ka püsti tõusnud, Norras lausa igal etendusel. Arvan, et Eesti inimesele seostub püstitõusmine pigem balletiteatriga, kaasaegse tantsu puhul tundub selline tähelepanuavaldus ülepingutamisena. Eestlane suudab oma tänu väga hästi plaksutades väljendada.

Kuidas lähendada publikut moderntantsule?

Etenduses peavad olema publikule „sillad“. Tuleb leida üldnimlikke lugusid või teemasid, mis vaatajat puudutaksid. Näiteks tegime Estonias töö, mille teema oli „Pärast maailma“. Mis saab pärast maailma lõppu või mis on maailma lõpp? See on üldnimlik küsimus, millega igaüks suudab haakuda.

Tuleb arvestada, millisele publikule etendust teed. Näiteks Eesti publikule aitasid meie mõtteid lähendada Doris Kareva luuletused. Järgmist etendust on plaanis näidata Eestis, Hollandis ja Norras. Publik on seega väga erineva kultuuritaustaga ja tahame kõnetada kõiki, aga samas rääkida konkreetsest asjast. Kuidas seda saavutada? Tihti on töö käigus nii: alguses toodad palju materjali, lased impulssidel materialiseeruda, lood kombinatsiooni, etüüdi või stseeni ja pärast vaatad, kas see toimib või ei. Peab olema julge lahti laskma, kui see tervikpilti ei sobi.

Loomeinimesed on ebausklik rahvas. Kui palju tohib praegu loomisjärgus etendusest rääkida?

Esietendus on septembris Hollandis ja Eestisse jõuab see oktoobris. Meid huvitav märksõna on kurjus. Mis on selle põhjused? Ajaloost teame koledaid sündmusi, aga sageli on neid korda saatnud inimesed ise uskunud, et teevad häid tegusid. Igaühel on oma tõde, aga ühel hetkel kuulutatakse mingi tõde ülimalt. Mõõdub veel aega ja siis osutub see tõde hoopis kurjaks või valeks. Eksperimentis, kus inimesed pandi vangivalvurite ja vangide olukorda, ei läinud palju aega, kui valvurid hakkasid vange piinama. Võimutunne, mis oli nende mõttemaailmas sel hetkel lubatud, hakkas tööle. Kuidas inimene kaotab analüüsivõime, kas ta tahab seda tegelikult teha, mida võim tal teha laseb?

„Kärbeste jumalas“ muutusid nii-öelda headest peredest pärit poisid sadistideks.

See raamat inspireeris mindki, aga tahaksime minna konkreetsemaks ja puudutada ajaloolisi sündmusi, võib-olla ka Eesti ajalugu, küüditamist. Ka minu vanaema viidi Siberisse ja tema räägitud lood mõjusid mulle väga. Samamoodi Sofi Oksanen „Puhastus“ – öde saadab teise öe Siberisse. Väljapääsmatus olukorras on iga inimese valikud erinevad, mõnel on sellised...

Millised momendid on tantsija elus ja töös kõige raskemad? Kindlasti mitte varbavalu.

Kindlasti mitte. Üks keerulisemaid asju on reisiva eluviisiga leppimine. Tahaksin Eestis elada, paiksem olla, aga praegu pole võimalik siin oma erialal ära elada, ilma et peaksin kompromisse tegema. Olen oma erialale truu ja tahan sellega tegelda seni, kui see võimalik on. Selline elu on raskem, aga inimlik vaivatus on kusa'il kanda

Loomeinimesed on ebausklik rahvas. Kui palju tohib praegu loomisjärgus etendusest rääkida?

Esiendus on septembris Hollandis ja Eestisse jõuab see oktoobris. Meid huvitav märksõna on kurjus. Mis on selle põhjused? Ajaloost teame koledaid sündmusi, aga sageli on neid korda saatnud inimesed ise uskunud, et teevad häid tegusid. Igaühel on oma tõde, aga ühel hetkel kuulutatakse mingi tõde ülimaliks. Mõõdub veel aega ja siis osutub see tõde hoopis kurjaks või valeks. Eksperimentis, kus inimesed pandi vangivalvurite ja vangide olukorda, ei läinud palju aega, kui valvurid hakkasid vange piinama. Võimutunne, mis oli nende mõttemaailmas sel hetkel lubatud, hakkas tööle. Kuidas inimene kaotab analüüsivõime, kas ta tahab seda tegelikult teha, mida võim tal teha laseb?

„Kärbeste jumalas” muutusid nii-öelda headest peredest pärit poisid sadistideks.

See raamat inspireeris mindki, aga tahaksime minna konkreetsemaks ja puudutada ajaloolisi sündmusi, võib-olla ka Eesti ajalugu, küüditamist. Ka minu vanaema viidi Siberisse ja tema räägitud lood mõjusid mulle väga. Samamoodi Sofi Oksanen „Puhastus” – öde saadab teise öe Siberisse. Väljapääsmatus olukorras on iga inimese valikud erinevad, mõnel on sellised...

Millised momendid on tantsija elus ja töös kõige raskemad? Kindlasti mitte varbavalu.

Kindlasti mitte. Üks keerulisemaid asju on reisiva eluviisiga leppimine. Tahaksin Eestis elada, paiksem olla, aga praegu pole võimalik siin oma erialal ära elada, ilma et peaksin kompromisse tegema. Olen oma erialale truu ja tahan sellega tegelda seni, kuni olen noor ja keha toimib. Sellepärast pean reisima. Õnneks on see võimalik, aga inimlik vajadus on kusagil kanda kinnitada.

Kuidas te Pärnust laia ilma jõudsite?

Pärast keskkooli läksin Tartu ülikooli eesti filoloogiat õppima. Ma olin nii kirjandus- kui ka tantsuhuviline, aga peres leiti, et peab „normaalsema” ameti õppima. Olin aasta Tartus, ei tantsinud üldse ja tundsin, et midagi on väga puudu. Sain teada, et Tallinna ülikooli koreograafiaakooli on katsed, ja järgmised neli aastat mõõdusidki seal. Oli väga kirev, loominguline ja põnev aeg. Olin kõigele hästi avatud.

Viimasel kooliaastal läksime Essenisse tantsufestivalile. Videoklipid tutvustasid Euroopa riikide tantsukoole ja tudengite töid. Siis me, Eesti tudengid, nägime esimest korda, millised tingimused olid mujal. Millised majad, laboratooriumid. Hästi individuaalne lähenemine. Füsioterapeudid mõõdavad keha toonust, et leida kõige paremini sobivad harjutused. See tundus müstiline.

Eesti tudengid jäid oma töödega silma, kuidas öelda, looduslapseliku rikkumatusena. Rotterdami tantsuakadeemia koordinaator kutsus oma kooli vaatama ja ma läksingi. Mind võeti katseteta vastu, sest mäletati festivalilt. Lõpetasin Tallinna ülikooli ja samal sügisel alustasin Rotterdamis kolmandast kursusest. Oli suur õnn, et kõik asjaolud kokku langesid, et otsustasin minna ja sain lennupileti raha.

Kuidas Eesti tantsuharidus maailma taustal paistab?

Üks teema on tehnilised võimalused, kooliruumid, saalid. Rotterdamis oli esimene jahmatus, et suures majas oli kümme tantsusaali, Eestis oli kaks väikest tantsutuba. Nüüd on meilgi rohkem võimalusi, aga tudengid peavad mööda linna jooksma ja ühest kohast teise jõudma poole tunni jooksul. Tundub, et meie koolil on väga lai profiil, mis mõnes mõttes nõrgestab haridust. Õpetatakse küll väga erinevaid stiile, aga ühegagi ei saa süvitsi minna. Samas pole Eestis kaasaegse tantsu tantsijatele ka suurt turgu.

Eestis on palju südamega tantsule pühendunud tegijaid. Nad ei teeni suurt raha ega pälvi meeletut kuulsust, vaid ajavad oma asja, ka Tallinna ülikoolis. Aga et tudeng areneks, peaks tal olema erinevaid eeskujusid, stiile ja lähenemisi, et osata sealt enda jaoks õige välja valida. Kui on ainult üks tõde, siis muutub see kas tõeks või mittetõeks, millest hakkad kaarega mööda käima. Rotterdamis andis osa õpetajaid tunde iga päev ja umbes kahe nädala tagant vahetusid külalisõpetajad, nii-öelda kaasaegse tantsu staarid – tegevantsijad või endised tegevantsijad. Võtsin lisatunde, sest need inimesed olid nii huvitavad.

Millised õpetajad on teile sügava mulje jätnud?

Minu arengus on mänginud suurt rolli Fine 5 tantsukool: Renee Nõmmik ja Tiina Ollesk, kellelt sain esimesed suuremad kaasaegse tantsu kogemused ja treeningpõhimõtteid lisaks ülikoolile. Käisin õhtuti nende trennides, nii et sealt sai mu liikumiskeel kindlasti tõuget, kuigi nüüdseks on see teisenenud. Renee ja Tiina kirk, entusiasim ja tantsusse suhtumine on väga eripärane. Nii kirglikke inimesi pole palju. Selliste kunstnikega kohtumine on õnn ja jätab sügava jälje, kuigi sa ei pruugi neid üks-ühele järgida.

Hollandis töötasin koreograaf Dylan Newcombiga. Ta oli lisaks psühholoog ja otsis võimalusi, kuidas inimest tantsu abil tervendada. Dylani meetod põhines keha asendil ja hingamisel. Olin vaimustunud, aga ühel hetkel tundus, et aeg on edasi minna. Selliseid hetki tuleb elus nii mõnigi kord. Siis kohtusingi Kenneth Flakiga ja sain tööd ta esimeses norra mütoloogiat käsitlevas etenduses. Kehastasin seal kavaluse jumalat. Norra mütoloogia on põnev. Oleme seda uurinud eri kantidest ja teinud sel teemal rohkem kui ühe töö.

Mida muudaksite võlukepikesega Eesti tantsuhariduses?

Esimese asjana tekitaks töökohad. Kui nägin Rotterdamis kooli seal töökuulutusi tantsijatele, sain aru, et ma ei õpi õppimise pärast, vaid et tantsimine on tulevikus mu leivaallikas. Teadsin, et tantsust saab mu töö ja elu, ja sellepärast tahtsin õppida võimalikult palju.

Tahaksin, et koolil oleksid korralikud tantsustuudiod ja võimalus tuua Eestisse rohkem häid õpetajaid, kes mitmekesistaksid pilti. Kuna Rotterdamis oli õpetajaid palju ja igaühel natuke oma tõde, ajas see algul segadusse, aga ühel hetkel õpetas valima ja tegi tugevamaks.

Mis on tantsija töös kõige toredamad momendid? Kas aplaus või loominguline leid proovisaalis?

Mulle on väga rahuldustpakkuv, kui etendus jookseb mööda loogilist rada lõpuni – olen loonud ühe lookese. Mõnikord kirjutan päevikusse luuletusi või mõtteteri ja kui suudan ilusa mõtte selgelt välja öelda, on rõõm sama suur. Täpselt samuti on isegi väikse koreograafilise „jupiga” proovisaalis. Kui lõpuks asjaga rahule jääd, on väga hea tunne. Kui teistele ka meeldib, on topelrõõm. Teine asi on liikumislust. Suvel lähen üle pika aja jooksma – oi kui hea! Tantsija olla on ka selles mõttes tore, et

lihtsalt pead liigutama ja ennast vormis hoidma.